

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК [658.14:005.336]:[330.366:005.21]:334.71

ПІДЛИПНА Р.П.

Формування фінансового потенціалу в рамках стратегії стійкого економічного зростання підприємства

Предметом дослідження є формування фінансового потенціалу в рамках стратегії стійкого економічного зростання підприємства.

Мета дослідження – розглянути формування фінансового потенціалу в рамках стійкого економічного зростання підприємства в умовах ринкової економіки.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті визначено, що розвиток підприємства повинен ґрунтуватися на економічному зростанні із збалансованою фінансовою стійкістю в часі. Окреслено фінансові важелі, які впливають на фінансово-економічний стан підприємства, ефективність власного капіталу і фінансову стійкість.

Висновки. Результатами проведеного дослідження стали наступні висновки. Процес формування фінансового потенціалу в рамках стратегії економічного зростання повинен бути спрямований на відновлення стійкого стану компаній, у тому числі в результаті інвестування, і включає ефект від спільної дії фінансового і операційного важелів, комбінування поточних і стратегічних фінансових потреб і норм їх покриття з виділенням поточних і постійних активів і пасивів, забезпечуючи повне пофакторне розщеплення процесу фінансово стійкого зростання підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансовий потенціал, конкурентоспроможність, фінансова стійкість, ефективність, власний капітал, рентабельність, інновації, інвестування.

ПОДЛИПНАЯ Р.П.

Формирование финансового потенциала в рамках стратегии устойчивого экономического роста предприятия

Предметом исследования является формирование финансового потенциала в рамках стратегии устойчивого экономического роста предприятия.

Цель исследования – рассмотреть формирование финансового потенциала в рамках устойчивого экономического роста предприятия в условиях рыночной экономики.

Методы исследования. В работе использованы диалектический метод научного познания, метод анализа и синтеза, сравнительный метод, метод обобщения данных.

Результаты работы. В статье определено, что развитие предприятия должно основываться на экономическом росте со сбалансированной финансовой устойчивостью во времени. Определены финансовые рычаги, которые влияют на финансово-экономическое состояние предприятия, эффективность собственного капитала и финансовую устойчивость.

Выводы. Результатами проведенного исследования стали следующие выводы. Процесс формирования финансового потенциала в рамках стратегии экономического роста должен быть направлен на восстановление устойчивого состояния компаний, в том числе в результате инвестирования, и включает эффект от совместного действия финансового и операционного рычагов, комбинирования текущих и стратегических финансовых потребностей и норм их покрытия с выделением текущих и постоянных активов и пассивов, обеспечивая полное пофакторное расщепление процесса финансово устойчивого роста предприятия.

Ключевые слова: предприятие, финансовый потенциал, конкурентоспособность, финансовая устойчивость, эффективность, собственный капитал, рентабельность, инновации, инвестиции.

PIDLYPNA R.P.

Formation of financial potential within the strategy of sustainable economic growth of the enterprise

The subject of the study is the formation of financial potential within the strategy of sustainable economic growth of the enterprise.

The purpose of the study is to consider the formation of financial potential in the framework of sustainable economic growth of the enterprise in conditions of market economy.

Research methods. The dialectical method of scientific cognition, the method of analysis and synthesis, the comparative method, the method of data generalization are used in the work.

Results of work. The article stipulates that the development of the enterprise should be based on economic growth with balanced financial stability over time. The financial levers that affect the financial and economic condition of the enterprise, the efficiency of own capital and financial stability are outlined.

Conclusions. The results of the study were the following conclusions. The process of building financial capacity in the strategy of economic growth should be aimed at restoring the stability of companies, including as a result of investment, and includes the effect of joint action of financial and operational levers, combining current and strategic financial needs and their coverage with the allocation of current and fixed assets and liabilities, ensuring full factor-by-factor splitting of the process of financially sustainable growth of the enterprise.

Keywords: enterprise, financial potential, competitiveness, financial stability, efficiency, own capital, profitability, innovations, investing.

Постановка проблеми. Функціонуючи в умовах ринкової економіки, підприємство постійно здійснює операції з фінансовими ресурсами, результатом яких можуть стати втрати або приріст наявного фінансового потенціалу. Втрати останнього призводять до негативних наслідків як в поточному, так і в перспективному плані. З огляду на це, особливої актуальності набуває розробка як теоретичних засад, так і практичних механізмів формування дієвої системи сучасних інструментів реалізації стратегії фінансового управління, яка має на меті стійке економічне зростання підприємств з урахуванням специфіки сучасного етапу розвитку економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фінансовий потенціал підприємства, питання його оцінювання та формування, побудови ефективною системи управління ним у своїх роботах розглядають О. Васюренко, П. Єгоров, Ф. Журавка, С. Козьменко, П. Комарецька, Є. Кузькін, О. Масліган, І. Мойсеєнко, П. Пузирьова, Е. Терещенко та ін. Важливими для досліджень залишаються питання економічного змісту категорії фінансового потенціалу з позицій теорії фінансів і чинників виробництва в нових економічних реаліях. Недостатня теоретична та методична опрацьованість зазначених питань вимагають подальших досліджень.

Мета статті – розглянути формування фінансового потенціалу в рамках стійкого економічного зростання підприємства в умовах ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Стабільне економічне зростання передбачає синергетичний ефект взаємодії елементів і умов господарсько-фінансової діяльності підприємства, процесів інвестування і нейтралізації ризиків. Такий ефект зростання неможливо забезпечити без ефективної системи фінансового планування і бюджетування діяльності підприємства. Необхідна така фінансова модель функціонування підприємства, у рамках якої на рівні стратегічних показників відбувається ув'язка господарських і фінансових процесів, утворюючи єдину замкнуту технологію стратегічного і оперативного управління з можливістю реалізації зворотного зв'язку – коректування планів для досягнення наміченого загального результату. Політика нарощування фінансового потенціалу в рамках стратегії економічного зростання підприємства через свою ризикованість не може спиратися на моделі економічного зростання, побудовані тільки на якому-небудь одному показнику, – рентабельності власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку, валовій виручці, валовому або чистому прибутку тощо. Для розвитку підприємства необхідне стійке економічне зростання як модель комбінованої взаємодії поведінки в часі показників рентабельності і фінансової стійкості, не дивлячись на можливість відмінності цільових функцій останніх. Не тільки рентабельність може формувати фінансову стійкість при економічному зростанні господарюючого суб'єкта, але і міцний, фінансово стійкий розвиток обумовлює зростання рентабельності за рахунок ширших можливостей залучення зовнішніх джерел. У стратегії стійкого економічного зростання підприємства це визначає напрями і можливості негативного приросту власного капіталу. Тому можна відзначити цільове зближення рентабельності і фінансової стійкості саме в умовах стійкого економічного зростання. Але якщо економічне зростання більш пов'язане з темпами розвитку, то фінансова стійкість – з точкою фінансової рівноваги. Тому для стійкого розвитку підприємства потрібне таке економічне зростання, яке зберігає і навіть зміцнює фінансову стійкість. Звідси витікає, що розвиток підприємства повинен ґрунтуватися на економічному зростанні із збалансованою фінансовою стійкістю в часі. Ін-

шими словами, якщо в даному періоді встановлені пропорції розвитку, що гарантують стійкий розвиток, то ці пропорції, збалансованість і фінансова стійкість зберезуться і в подальшому періоді через втрату з відновленням.

Особливе місце в стратегічному і поточному управлінні повинне відводитися аналізу фінансового важеля і умов фінансової стійкості, оскільки фінансовий важіль надає різноспрямований вплив на рентабельність власного капіталу і фінансову стійкість. Якщо рентабельність власного капіталу підвищується, то фінансова стійкість знижується від його дії. Тому для того, щоб зрівноважити фінансовий важіль і фінансову стійкість, а потім направити їх у бік підвищення, необхідний, як справедливо відзначає А.В. Грачов, ще один фінансовий важіль – в структурі активів [4]. В результаті саме структура активів є тим стримуючим чинником, який не дає зростати власному капіталу без забезпечення умови платоспроможності.

У свою чергу, умова фінансової стійкості в цілому і платоспроможності зокрема розкривається на основі обліку обмінних операцій. При цьому встановлюється загальна межа власних грошових коштів і три напрями їх використання – оплату кредиторської заборгованості, виплату нарахованих доходів і створення власних джерел для подальшого розвитку і економічного зростання. Слід зазначити, що ці напрями постійно знаходяться в суперечності – що оплачувати або фінансувати спочатку; що важливіше, а що другорядне і може почекати. Тому для усунення черговості і пріоритетів доцільно включити в розгляд організаційний аспект управління фінансовою стійкістю – складання зведеної калькуляції і балансу руху грошових коштів (платіжний баланс), що дає надійні гарантії спочатку отримання, а потім і накопичення власних джерел за рахунок збільшення рентабельності, після чого ці джерела можуть бути витрачені за цільовим призначенням для відновлення платоспроможності і фінансової стійкості. Це означає, що використання цих джерел у вигляді приросту власного капіталу в ліквідній формі відновить порушену раніше платоспроможність і фінансову стійкість підприємства, оскільки платіжний баланс з негативного стане позитивним, а дефіцит власних грошових коштів буде здоланий приростом ліквідності через збільшення рентабельності власного капіталу.

У фінансовому аналізі відновлення фінансової стійкості за рахунок рентабельності слід розріз-

няти, щонайменше, три фінансові важелі: у структурі фінансових ресурсів; у структурі капіталу; у структурі активів.

Кожен з них суттєво впливає на фінансово-економічний стан підприємства, ефективність власного капіталу і фінансову стійкість. При цьому фінансовий важіль у структурі активів накладає строгі обмеження на використання активів, забезпечених тією чи іншою мірою власним і позиковим капіталом, визначає необхідний розмір зростання власного капіталу, а також встановлює необхідну і достатню величину збільшення власного капіталу в грошовій формі.

Стратегічне управління фінансовим важелем в системі фінансування економічного зростання так чи інакше пов'язане з оперативним управлінням фінансовою стійкістю. В цьому контексті необхідно знайти не тільки оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом (фінансовий важіль в структурі капіталу), але і сформувані необхідні умови для оптимального поєднання майна в грошовій і негрошовій формі як результату зростання рентабельності (фінансовий важіль у структурі активів). Дотримання цих умов є гарантією підвищення рентабельності власного капіталу і приросту власного капіталу в доданій вартості, а потім, як результат, і відновлення фінансової стійкості. Втрата контролю хоча б над одним з фінансових важелів може спричинити нестабільність фінансово-економічного стану підприємства і призвести до помилкових висновків про високу рентабельність власного капіталу при явній недостатності платіжних коштів. Проте збільшення показників рентабельності залишку грошових коштів за рахунок його початкового зменшення не слід сприймати однозначно як позитивний момент у діяльності підприємства. Підвищення рентабельності грошових коштів у такий спосіб може негативно відбитися на його абсолютній ліквідності. При оцінці ефективності використання грошових коштів на основі показників рентабельності залишку грошових коштів необхідно одночасно враховувати структуру активів підприємства. Ефективним можна визнати використання грошових коштів, якщо частка активів підприємства в грошовій формі відповідає фінансовим потребам у них, включаючи зобов'язання.

Рентабельність власного капіталу залежить від трьох чинників: рентабельності продукції, ресурсівіддачі і структури вкладених у підприємство

коштів. Вибір зазначених факторів пояснюється тим, що вони певним чином узагальнюють практично всі складові фінансово-господарської діяльності і, зокрема, бухгалтерську звітність: перший чинник узагальнює звіт про прибутки і збитки; другий – актив балансу; третій – пасив балансу.

Аналізуючи рентабельність у просторово-часовому аспекті, необхідно брати до уваги ключові особливості цього показника. Перша пов'язана з тимчасовим аспектом діяльності цієї комерційної організації. Коефіцієнт рентабельності продукції не відображає вірогідний і планований ефект довгострокових інвестицій, оскільки визначається результативністю роботи звітного періоду. Коли комерційна організація здійснює перехід на нові перспективні технології або види продукції, що вимагають великих інвестицій, рентабельність капіталу може тимчасово знижуватися. Втім, цей факт не можна сприймати негативно, у разі вірного вибору стратегії. Друга особливість визначається проблемою ризику. Одним із показників ризикового бізнесу якраз і є коефіцієнт фінансової залежності – чим вище його значення, тим більш ризикованою з позиції акціонерів, інвесторів і кредиторів є комерційна організація. Фінансово стійке економічне зростання компанії досягається лише при підтримці її платоспроможності через відновлення рентабельності продажів і власного капіталу з урахуванням оборотності чистих активів.

Висновки

Така фінансова модель економічного зростання при відновленні стійкого стану компанії включає ефект спільної дії фінансового і операційного важелів, поточні й стратегічні фінансові потреби і норми їх покриття з виділенням поточних і постійних не тільки активів, але і пасивів, що забезпечує найповніше розщеплювання чинника процесу фінансово-стійкого економічного зростання підприємства. Формування фінансового потенціалу в рамках стратегії стійкого економічного зростання дозволяє встановити відповідність фінансової політики, що діє на підприємстві, майбутній кон'юктурі ринку послуг і кон'юктурі фінансового ринку. Якщо зовнішні і внутрішні умови функціонування фірми змінюються, необхідно розраховувати темпи зростання обсягу продажів, які можуть бути досягнуті при зміні ефективності виробництва й фінансової політики фірми.

Список використаних джерел

1. Важинський Ф. А., Колодійчук А. В. Сутність і значення соціально-економічного розвитку сільських територій // Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20 (5). С. 152–157.

2. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Важинський Ф. А., Індус К. П. Міжнародні фінанси і фінансовий менеджмент в задачах та прикладах: навчальний посібник. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2020. 161 с.

3. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Черторицький В. М. Фактори інноваційного розвитку промисловості // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. 2011. Вип. 21 (11). С. 201–205.

4. Грачев А. В. Анализ и управление финансовой устойчивостью предприятия. М.: Финпресс, 2002. 316 с.

5. Гриньова В. М., Коюда В. О. Фінанси підприємств: [навч. посіб.]. К.: Знання-Прес, 2004. 242 с.

6. Деева Н. М., Дедікова О. І. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.]. К.: ЦУЛ, 2007. 328 с.

7. Колодійчук А. В. Інформація як фактор інноваційного розвитку економіки // Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №5/1(132). С. 58–62.

8. Колодійчук А. В., Пісний В. М., Семчук Ж. В. Сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу // Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (9). С. 191–196.

9. Колодійчук А. В., Пісний В. М. Особливості функціонування машинобудівних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України // Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 (13). С. 172–178.

References

1. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Sutnist' i znachennya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku sil'skykh terytoriy [Essence and importance of socio-economic development of rural territories]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20 (5) (pp. 152–157). [in Ukrainian].

2. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., Vazhynskyy, F. A., & Indus, K. P. (2020). *Mizhnarodnifinansy i finansovy menedzhment v zadachakh ta prykladakh* [International Finance and Financial Management in Problems and Examples]: Textbook. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].

3. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., & Chertoryzhskyy, V. M. (2011). *Factory innovatsiynoho rozvytku promyslovosti* [Factors of innovation development of industry]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 21 (11) (pp. 201–205). [in Ukrainian].

4. Grachev, A. V. (2002). *Analiz i upravleniye finansovoy ustoychivost'yu predpriyatiya* [Analysis and management of the financial stability of the enterprise]. Moscow: Finpress. [in Russian].

5. Hrynyova, V. M., & Koyuda, V. O. (2004). *Finansy pidpryyemstv* [Finance of enterprises]: Textbook. Kyiv: Knowledge Press. [in Ukrainian].

6. Dyeyeva N. M., Dedikova O. I. (2007). *Finansovy analiz* [Financial analysis]: Textbook. Kyiv: Center of Teaching Literature. [in Ukrainian].

7. Kolodiychuk, A. V. (2012). *Informatsiya yak factor innovatsiynoho rozvytku ekonomiky* [Information as a factor of innovation development of the economy]. In *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini* [Formation of market relations in Ukraine]: Vol. 5/1(132) (pp. 58–62). [in Ukrainian].

8. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy, V. M., & Semchuk, Zh. V. (2009). *Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiynoho protsesu* [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation process]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (9) (pp. 191–196). [in Ukrainian].

9. Kolodiychuk, A. V., & Pisnyy, V. M. (2009). *Osoblyvosti funktsionuvannya mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrayiny* [Features of functioning of machine-building enterprises at the current stage of development of the economy of Ukraine]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (13) (pp. 172–178). [in Ukrainian].

Дані про автора

Підлипна Радміла Петрівна,

д.е.н., професор кафедри фінансів Ужгородського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету
e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Данные об авторе

Подлипная Радмила Петровна,

д.э.н., профессор кафедры финансов Ужгородского торгового-экономического института Киевского национального торгового-экономического университета
e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the author

Radmila Pidlypna,

Doctor of Sciences (Economics), Professor of the Department of Finance, Uzhhorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University
e-mail: info@utei-knteu.org.ua